

Xoc!

5

Xoc!

Edició: Secretaria de Política Sindical - Salut Laboral
UGT Catalunya

Redacció, disseny i correcció: l'Apòstrof, sccl

Impressió: Artyplan

Dipòsit Legal: B-42.914-2009

El despertador marca les 6.15 i sonarà al quart següent. La Rosalia voldria escurar aquests darrers minuts i dormir una mica més, però els conflictes d'ahir i les obligacions d'avui la treuen del pou de la son. Recolza el cap sobre el costat fresc del coixí després de donar-li la volta i intenta relaxar-se. Sepultada fins a la barbeta per la funda nòrdica, aspira fonament, tanca els ulls i roman en una immobilitat perfecta amb els braços estesos en vertical.

—Per favor, Déu meu, fes que m'adormi uns minuts...

Té 43 anys, les idees clares, la cara dolça i un llarg tram de vida encara per endavant. Està separada del Joan i a punt de casar-se amb el Pere. Treballa moltes hores i també és feliç moltes hores, a la feina i a la vida, tot i les contrarietats i els contratemps. Ara el nen se li ha posat malalt. Anit encara tenia febre i aquesta matinada s'ha hagut de llevar per donar-li el medicament i, de passada, apujar-li l'edredó de cotxes de carreres fins a les espatlles. Des de dimarts que el Pau, el seu fill de set anys, té galteres. Li costa mastegar, li fa mal el cap i a la tarda li pugen les dècimes. Si tot va com ha previst el doctor, fins dilluns que ve no podrà anar a col·legi. Avui dijous, per segon dia consecutiu, la Lola, la seva àvia, el cuidarà fins que ella torni de treballar. Espera que sigui puntual; si es retarda com ahir i, en comptes de les 7 ve a un quart, la farà arribar tard al lloc on sempre queda amb l'Àngels, la seva companya de feina. I un altre cop hauran de suportar les retencions i patir quan, nervioses i arrauxades, enfilin la N-152A a tota pastilla per ser a la feina abans de les 8.

L'Àngels té 30 anys, encara viu amb els pares i encara dorm en un llit individual. Finalment, a les 6.15, després d'una llarga nit d'insomni, somia feta un cabdell al centre del llit. Mentre aspira llargament, les mantes li surten dels peus i cada cop que es mou li arriba corrent d'aire. Si bé aquest és el seu llit i aquesta, casa seva; no és pas el seu niu. Les circumstàncies no li han permès, encara, clavar arrels pròpies. Tot arribarà, però. Ara per ara té un peu aquí i un peu al pis compartit de l'Àlex; allà hi viu quatre dies a la setmana i allà dorm en un llit doble i amb una mà sobre el maluc de la seva nòvia.

La Rosalia i l'Àngels treballen juntes a l'àrea de Qualitat del Departament de Producció de Nutrirama, una empresa alimentària. A la Rosalia la van contractar fa cinc anys i l'Àngels hi va entrar més tard, poc abans que deixessin la nau que tenia a la Zona Franca i es traslladessin al Coll de la Manya, un polígon petit, de tot just una trentena d'empreses, al terme de Granollers, on només s'arriba amb cotxe. D'ençà de llavors, cada dia, van i vénen de la feina amb el Tormo Arco vermell de l'Àngels.

Les dues dones, però, no només s'asseuen freqüentment al cotxe. S'asseuen tocant al restaurant al que van a dinar cada dia a la una en punt, de vegades soles, de vegades amb altres companys. I fins fa mig any també s'asseien, de vora a vora, a la taula de la feina –llarga, ampla, de fullola de roure i vernís incolor–. Però des que el gerent va nomenar la Rosalia cap d'àrea ja no comparteixen ni aquesta taula ni la calaixera amb rodes. Ella havia entomat il·lusionada la nova responsabilitat de coordinar la feina de les quatre companyes. Tanmateix, la

primera sensació de malestar derivada del càrrec havia aparegut feia cosa de setmanes, quan l'empresa no havia renovat els contractes de dues tècniques, ni tampoc havia agafat ningú altre adduint una baixada de les comandes. Ella no s'havia queixat al senyor Serrat, i des d'aleshores estava intranquil·la. El disgust, finalment, havia aflorat del tot quan l'Àngels li havia retret el seu silenci. Era la seva primera enganxada. Fins llavors havien estat carn i ungla.

La baralla havia tingut lloc el dia anterior, al restaurant, a l'hora de dinar. Ara, la Rosalia fa memòria des del llit, després d'apuntar l'equip de música amb el comandament a distància. “... smoke in bed”. Nina Simone demana al seu home que no fumi al llit.

El Paco havia dut, per picar, uns calamarsos *per a les dones més guapes de la província* i elles havien acceptat compliment i teca de bon grat. A les dues els agrada el tracte familiar que els donen aquí, malgrat les cadires de fòrmica amb el cul enfonsat. Com tantes altres vegades des de feia uns dies, havien dedicat l'aperitiu i el primer plat a parlar del casament. S'acostava la data i, tot i fer una cerimònia casolana al pati del Pere, calien alguns preparatius.

—De fotògraf, res de res. Les fotografies de les cerimònies les trobo massa artificials.

—És veritat, acostumen a ser superenganyoses. Te'n recordes, de les del casament de la Clara? No semblaven ni ells.

Després de la verdura, les rodanxes de lluç a la planxa. Les dues intenten cuidar l'alimentació.

Això de menjar cada dia fora de casa les força a mantenir el colesterol a ratlla. Entre el primer i el segon plat començaren a malparlar de l'empresa.

—Estic tipa que ningú es preocupi de posar un autobús que ens porti a la nau, tal com fan altres companyies. Quina merda que no puguem comptar amb un maleït pla de mobilitat. No entenc per què els dels Comitè no s'hi fiquen, amb això. No ha de ser tan complicat ni tan car posar un autobús, oi? —reclamà la Rosalia.

—Ja sé que ho he dit altres vegades però ara va de veres. Començaré a recollir signatures i a moure el tema —es comprometé l'Àngels per enèsim cop consecutiu.

—Ja estic farta de llevar-me d'hora i patir a cada embús per si arribem tard. I el tema peles, què?

Encara sort que tu i jo venim d'allà mateix i anem a mitges.

—I no ho diguis gaire alt, això..., que l'empresa encara et farà tornar els quatre quartos que ens abona pel trasllat.

Havien repassat, també, altres inconvenients que això els ocasionava com, per exemple, haver d'esperar-se per tornar juntes, malgrat ser molt bones amigues i fer-ho de bon grat. En aquell moment, però, ni a la Rosalia ni a l'Àngels no se'ls havia passat pel cap el pitjor inconvenient, el més terrible de tots..., i això que l'endemà, dijous, el patirien en pròpia pell, com el patien 150.000 persones cada any a Catalunya.

A l'hora del cafè, la conversa havia sofert un tomb fatídic. Sense adonar-se d'on es ficava, la Rosalia havia explicat a l'Àngels que aquell matí el Sr. Serrat l'havia cridada al despatx per renyar-la arran de la telefonada d'un client de tota la vida, queixós per haver rebut una partida en mal estat. Estoicament havia aguantat el xàfec, però ara ella li demanava, a l'Àngels, que tingués més cura abans de donar la conformitat a les partides. De seguida va notar que la seva companya s'empipava.

—Però si tu em vas dir que seguís el protocol abreujat... Jo no en tinc la culpa! —va contraatacar mentre agafava el got del tallat no amb els dos dits sinó amb la mà sencera.

—Jo no t'ho podia dir això, en el cas de Nutrexsa, tu ho saps. Passa que últimament vas molt esverada i no estàs pel que has d'estar.

Havien ascendit un esglaó més en l'espiral de retrets; allò podia acabar malament. I així va ser:

l'Àngels li va retornar el cop, etzibant-li que la culpa era seva, primer, per callar quan l'empresa havia despatxat les dues companyes de l'àrea i no les havia substituït, i després, per emmudir per segona vegada quan el Sr. Serrat s'havia queixat i ella no havia sabut respondre'l que tres no podien fer igual de bé la feina que cinc, que necessitaven més personal.

—Noia, se t'està pujant el càrrec al cap! —li sentencià, just quan aixecava ulls, barbeta i braç per demanar el compte.

La Rosalia, tocada i enfonsada, s'havia posat l'abric i havia deixat deu euros damunt la taula. Després li havia dit que no l'esperés a la sortida de la tarda perquè buscaria algú per baixar abans, que tenia hores de permís per cuidar en Pau i, sense ni tan sols dir-li adéu, havia abandonat cal Paco amb un nus a la gola que, uns metres més tard, es dissoldria en un llarg plor.

Ara, el record del plor li humiteja els ulls —inflats de dormir poc— i la instal·la en un cert penediment, mentre la veu de la Simone, que també està trista, es filtra de nou en la seva consciència i s'hi queda. Potser hagi exagerat l'esbronc rebut pel gerent per tal de fer-se la víctima davant l'Àngels. No obstant això, segueix convençuda que l'error en el control de qualitat va ser de la seva companya i que no té raó amb les coses que li va dir, per més que hi intueix un fons de veritat en la seva crítica. Per sort, en el moment que està a punt d'esbossar una ganyota de dolor, en recordar la cruel sentència —“Noia, se t'està pujant el càrrec al cap!”—, sona el despertador i d'un bot salta del llit.

La Lola arriba no quinze sinó vint minuts tard, tot remugant. Mare i filla no s'han entès mai. La dona és feta a l'antiga i desaprova que ella es casi, es separi, es torni a casar i treballi en comptes de tenir cura de la casa i d'en Pau. Seria inútil explicar-li no només que els temps han canviat sinó que tot això que la mare desaprova, a ella la fa una filla més lliure i més feliç. Li diria això i altres coses; però en lloc de deixar-les caure es limita a fer veure que no l'ha sentit rondinar i li explica els quatre detalls que ha de tenir present per cuidar en Pau.

Són les 7 i 10. L'Àngels atura el cotxe davant l'edifici de la Renfe. Del davant del parc del Clot, on viu, fins aquí no ha trigat ni cinc minuts. La Rosalia ha de venir a un quart. Per fer temps, encén el segon cigarret del matí. Tot seguit, dirigeix la vista cap a la inacabable corrua d'homes, la majoria immigrants, carregats amb bosses i motxilles, que surten de la boca del metro i es divideixen en dues files, la dels qui van al tren i la dels qui van a l'estació d'autobusos. En aquella hora tothom camina com un zombi. Se sorprèn que la Meridiana vagi ja més atapeïda que altres dies. Deu ser, pensa, que els matins plujosos la gent agafa més el cotxe, i avui el dia promet pluja. Ho pregonen el cel exhibint tota la gamma de grisos, un cel que l'Àngels, mentre xucla el cigarret amb avidesa, observa reflectit en el bassal que té a tocar, la qual cosa prova que també ha plogut a la nit. Encara que, si algú dubta d'això darrer, que li ho preguntin, a ella, que ha sentit el martelleig de les gotes com qui diu a cada minut, perquè pràcticament fins a les cinc no ha aclucat els ulls.

De fa dies que està anguniosa. Vol plantejar-li, a l'Àlex, de començar a buscar pis, però no gosa.

St. Andreu Arenal

Recorda que, algun cop que li ho ha insinuat, ella li ha donat allargues perquè encara no ha dit als pares que no té xicot sinó xicota. L'Àngels, però, ja no aguanta més; n'acaba de fer 30 i necessita un cau on posar arrels.

Hi ha també una altra raó que l'ha mantingut desvetllada. Per l'empresa corren rumors d'un possible ERO; fa sis mesos que han deixat de renovar alguns contractes, no sols a l'àrea de Qualitat sinó en tot el Departament de Producció, i també a oficines. L'Àngels no para de pensar que la pròxima pot ser ella; el seu contracte expira al gener, d'aquí a dos mesos. Entre una cosa i l'altra, les darreres setmanes les ha passat alterada, dormint malament i tornant a fumar. Per acabar-ho d'adobar, a tot això ha d'afegir la baralla amb la Rosalia del migdia anterior. Són amigues, sempre s'han entès bé, però troba que ahir es va passar de rosca endossant-li un error que no era culpa seva. Si la Rosalia deia aquesta versió al Sr. Serrat, ella ja podia començar a buscar feina.

Al llarg de la nit també va repassar unes quantes vegades l'itinerari de la discussió; en les últimes passades es va adonar que, ben mirat, ella també tenia part de culpa: ja no estava tan segura que la seva companya li hagués indicat de fer servir el protocol abreujat, i d'altra banda potser s'havia passat insinuant-li que estava del bàndol de l'empresa.

Aquest matí, mentre hi torna a pensar, el cap encara li va una mica més enllà. No deu ser que, en el fons, té enveja de la Rosalia per no haver estat ella la triada per l'empresa com a cap de l'Àrea? La incomoditat de la pregunta la resol recordant que ha de tornar a mirar el rellotge.

Les 7.25 i la Rosalia que no apareix. S'imagina arribant tard i havent d'aguantar per culpa seva un toc d'alerta del cap de Recursos Humans. Per un moment pensa que potser s'ha enfadat tant que no vindrà; potser ha trobat algú altre que la porti amb cotxe. Llença la punta del cigarret a terra i torna a ullar cap a la cruïlla de Meridiana amb Fabra i Puig.

A dos quarts de vuit, la Rosalia baixa esperitada les escales de l'edifici, surt al carrer i, en veure el terra moll, es renya a si mateixa per no haver agafat el paraigua. Camina a pas ràpid passeig de Fabra i Puig avall, travessa la Meridiana i esco-drinya els voltants de l'estació cercant l'Àngels, que veu fora del cotxe, mirant ara cap al rellotge, ara cap a ella.

—Quin viatge que m'espera! —exclama dintre seu.

No és fins a tres quarts que el Tormo Arco engega per fi. A dins, cap de les dues no enraona. Únicament la Rosalia, en entrar al vehicle, xiuxiueja un compungit “Ho sento”, sense rebre cap resposta de l'Àngels, que aparenta no haver-la sentit i engega el motor delerosa de començar el que s'imagina que ha de ser el gran premi de Fórmula I.

No solament el vehicle, també el cap de totes dues va a cent per hora buscant les paraules precises que els retornin l'amistat. Però aquestes no volen sortir, cap frase no sembla prou bona per tancar la discussió sense vencedora ni vençuda. Mentre la violència provocada pel silenci entre les dues companyes es va aguditzant, el micromón amb rodes en què viatgen es torna també més fràgil.

A vista d'ocell pot apreciar-se com la densitat del trànsit no para d'augmentar. La imminència de la pluja sembla trasbalsar els conductors, que no es resignen amb la seva posició i malden per avançar-se els uns als altres, executant una arriscada dansa que evoca les evolucions dels autos de xoc en una fira. Però també a ras de terra s'observen detalls amenaçadors; són els lleus balanceigs d'alguns vehicles ara accelerant, ara frenant, damunt un paviment que rellisca. És el cas d'un cotxe vermell de pneumàtics gastats, portat per una conductora a qui els nervis fan anar massa de pressa.

—Nena, crec que ja et toca canviar les rodes —l'havia advertit el seu pare fa unes setmanes.

—Vols dir que ja toca?

—Amb el tràfec que li has donat... segurament sí. Comprova-ho tu mateixa, si vols: col·loca una moneda d'euro en el fons d'un dels canals de la roda i si veus les estrelles de la part daurada de la moneda, és senyal que aquest cotxe no ha d'estar circulant per la carretera, sinó reposant en un taller a l'espera que li canviïn les gomes.

L'Àngels no havia fet cas al seu pare i no havia comprovat ni consultat res i ara, en agafar el desviament cap al polígon, al lllindar de l'autovia de l'Ametlla, un punt negre de la xarxa viària catalana, tots els factors ja s'han conjurat per la tragèdia i apareix l'espurna que li donarà forma definitiva. Nerviosa en comprovar que ja són les vuit, la conductora del Tormo Arco vermell sent que necessita fumar i, en comptes de demanar a la copilot, com hauria fet qualsevol altre dia, que li tregui el paquet del davantal de l'auto i li encengui un cigarret, opta, sorruda, per fer-ho ella, amb la mala pega que el paquet li rellisca de les mans. La fracció de segon amb què la vista segueix la

ХОС

caiguda equival a la diferència entre descobrir o no a temps que el Monpart negre de davant ha reduït la velocitat i que el seu cotxe no podrà frenar a l'hora. En circumstàncies normals, amb carretera eixuta i rodes noves, encara hi seria a temps. Va, però, a noranta per hora i hi deu haver uns vuitanta metres també entre el seu vehicle i el Monpart. Amb el paviment moll en farien falta ben bé el doble per evitar el xoc.

La resta passa a penes en tres o quatre segons, encara que l'Àngels i la Rosalia els visquin com una eternitat: el peu de la conductora dosifica hàbilment la pressió sobre el pedal però ja és tard per impedir que el parabrisa esdevingui negre, cada cop més negre, fins que la negror del Monpart ho ocupa tot, i encara uns instants més tard, és el Sean Claris que ve darrere el que topa contra el cotxe de les dues companyes. Per un moment, una falsa pau s'apodera d'aquell tram de carretera. L'Àngels i la Rosalia semblen un parell de titelles desmanyotades; el seu món s'ha enfosquit del tot.

Divendres es lleva net de núvols. El sol reparador entra per la finestra d'un pis del Clot i il·lumina una noia esmorzant pa amb oli a la taula del menjador. Aquest matí és especial per a l'Àngels. No ha d'anar a treballar i ha volgut celebrar que està sana i estàlvia regalant-se una menja senzi-llíssima que li recorda quan era petita i, estant malalta, es quedava entre aquelles parets sense anar a l'escola. Alça els ulls del plat, mirà enllà de la finestra i troba plaer redescobrint després de tants anys un bigarrat paisatge de patis interiors, antenes i teulades. Tindrà vint-i-un dies per avorri-lo, el temps que a la mútua li han prescrit que ha de dur el colleró ortopèdic per guarir-se de la cervicàlgia.

Per la violència del xoc, té estirats alguns músculs del coll i desplaçades un parell de vèrtebres. És com si l'haguessin assotat el coll i el cap amb unes xurriaques per fer caminar les bèsties, d'aquí el nom amb què també es coneix el mal –xurriacada cervical–. Malgrat la lesió, l'Àngels se sent renéixer i, si sabés que cada any moren més de cent persones a les carreteres catalanes anant o tornant de treballar, potser ho consideraria fins i tot com un miracle.

Mentalment reconstrueix els moments perduts posteriors a l'accident, sobre la base del que li va explicar la noia de l'ambulància. Els altres conductors implicats, tots il·lesos, telefonen de seguida a l'1-1-2 per avisar, i per sort, mentre vénen bombers, mossos i ambulància, no proven de treure-les, perquè saben que no s'ha de moure mai algú accidentat si no s'és un professional. Al cap de deu minuts, els bombers les han tret del cotxe inconscients. És de camí a la Vall d'Hebron quan recuperen la consciència. Han tingut sort. Un de cada quatre morts en accidents laborals perd la vida anant o tornant de la feina.

En arribar a l'hospital, tot fa pensar que tan sols tenen ferides lleus: la Rosalia, una contusió al genoll esquerre i ella una xurriacada. Al migdia, a la seva companya ja l'han enviat cap a casa, mentre que a ella l'han tingut en observació fins al vespre, en què el seu pare se l'emporta amb el cotxe. Ara li toca armar-se de paciència: tres setmanes de baixa i rehabilitació.

Fa cinc minuts que ha telefonat a la Rosalia però comunica. Vol saber com està i disculpar-se per un accident del qual se sent culpable. L'Àngels arrenca a plorar, pensant que últimament no li surt res del dret.

Tot d'un plegat sona el mòbil. Primer pensa de no agafar-lo; a la tercera trucada, però, s'eixuga les llàgrimes i contesta.

—Àngels?, sóc jo!

—Rosalia!

—Com et trobes, guapa? Patia tant per tu!

—[...]

L'Àngels que torna a deixar el mòbil a la tauleta ja és una altra persona. La Rosalia l'ha reconfortat explicant-li que es troba bé, que només ha d'estar una setmana i mitja de baixa —això sí, fent repòs absolut—. També li conta que ha aprofitat que el Sr. Serrat li ha trucat per saber com es troba, per demanar-li que contracti algú altre a l'àrea. L'home, apesarat per l'accident i alhora content perquè acaben d'entrar unes comandes inesperades de feina, hi ha accedit. Així doncs, sembla que l'amenaça de l'ERO s'esvaneix, i que, quan elles tornin, podran treballar més descansades i millor, almenys durant una temporada. El gerent també li ha explicat que no han d'amoïnar-se per la baixa, ja que està coberta, perquè un accident que ocorre anant a la feina o tornant-ne, si no et desvies per fer una altra cosa entremig, és un accident *in itinere* i se'l considera un accident laboral. A més, en el seu cas, el conveni estableix que cobraran el sou íntegre durant la baixa.

Però més important encara que tot això és que tornen a entendre's. Cada una s'ha desfet en disculpes cap a l'altra. Després de plorar i desfogar-se rient-se d'elles mateixes i del seu accident *in itinere* —el nom els fa molta gràcia—, han quedat de trucar-se cada dia per saber com estan i s'han acomiadat.

Ara l'Àngels se sent animada i sap què fer. Abans que li telefoni també el Sr. Serrat, trucarà al Juanjo, del Comitè, a veure si poden demanar a l'empresa que elabori un pla de desplaçament, o ajuntar-se amb altres firmes del polígon per fer un pla conjunt de mobilitat. Però no solament demanarà, també vol oferir-se-li per fer una llista amb tots els treballadors disposats a utilitzar l'autobús de l'empresa si aquesta finalment decideix posar-lo. Amb aquest propòsit va a cercar el seu número a l'agenda del mòbil quan s'adona que li ha arribat un sms de l'Àlex. Prem la tecla vermella i a la pantalla llegeix: “Els ho he explicat als meus pares. S'ho han pres fatal però estic contenta d'haver-ho fet. Quan ens posem a buscar pis, reina?”.

Secretaria de Política Sindical - Salut Laboral
Rambla de Santa Mònica 10, 08002 Barcelona
Tel. **93 304 68 32**
otpri@catalunya.ugt.org
www.ugt.cat

Finançat per:

FUNDACIÓN
PARA LA
PREVENCIÓN
DE RIESGOS
LABORALES